

LAGUTSKOTTETS BETÄNKANDE nr 13/1988-89 med anledning av landskapsstyrelsens framställning till landstinget med förslag till

- 1) landskapslag om allmän landskapsandel och allmänt finansieringsunderstöd till kommuner,
- 2) landskapslag om landskapsunderstöd för främjande av näringar i kommunerna,
- 3) landskapslag angående ändring av landskapslagen om lantbruks- och skogsnämnder,
- 4) landskapslag om ändring av byggnadslagen för landskapet Åland,
- 5) landskapslag angående ändring av 37 och 38 §§ landskapslagen om brand- och räddningsväsendet,
- 6) landskapslag angående ändring av landskapslagen om landskapsandel för underhållskostnader för gator, samt
- 7) landskapslag angående ändring av 5 § landskapslagen om fysisk och ekonomisk planering.

Landstinget har den 16 december 1988 inbegärt lagutskottets yttrande över framställningen. Utskottet har över framställningen hört finanschefen Dan E. Eriksson, räddningsinspektören Sven-Olof Boman, lagberedningssekreteraren Olle Ekström samt kommunistderearen Alice Persson och har dessutom inbegärt lag- och ekonomiutskottets yttrande över de i framställningen ingående andra och tredje lagförslagen. Utskottet får med anledning härav anföra följande.

I framställningen ingår förslag till en ny landskapslag om allmän landskapsandel och allmänt finansieringsunderstöd till kommuner. Samtidigt föreslås bestämmelserna rörande landskapsandel eller -bidrag i ett antal lagar ändrade. Avsikten med reformen är att förena och förenhetliga vissa landskapsandelar och -understöd inom ett gemensamt system. För de verksamheter som berörs av reformen skulle kommunerna erhålla en gemensam landskapsandel. Enligt hittillsvarande system har

bestämmelserna om landskapsstöd reglerats i respektive lag och ofta varierat från ett område till ett annat.

I allmänna motiveringen till förslaget till ordinarie landskapsbudget för 1989 anger landskapsstyrelsen tolv olika moment i budgeten som direkt berörs av föreliggande reformförslag. Förslaget berör dock inte de stora landskapsstöden inom bl.a. undervisningssektorn och social- och hälsovården. I riket har man beräknat att motsvarande reform där täcker ungefär tre procent av alla statsandelar och -understöd för driftskostnader inom den kommunala sektorn.

Förslaget till landskapslag om allmän landskapsandel och allmänt finansieringsunderstöd är utformat som en blankettlag så att allmän landskapsandel och allmänt finansieringsunderstöd skall erläggas enligt de grunder som anges i rikets lag om allmän statsandel och allmänna finansieringsunderstöd till kommunerna (FFS 1273/88). Kommunerna skulle då som allmän landskapsandel erhålla ett fast belopp per invånare som i rikslagen för 1989 fastslagits till 120 mark per invånare. Beloppet justeras under kommande år enligt närmare bestämmelser i lagen. Det fasta beloppet om 120 mark är relaterat till kommuner i bärkraftsklass 5. Beloppen för kommuner i lägre resp. högre bärkraftsklass höjs respektive sänks enligt i lagtexten angivna koefficienter. En kommun i bärkraftsklass 1 erhåller i enlighet härmed år 1989 en allmän statsandel om 216 mark medan statsandelen i kommuner i bärkraftsklass 10 är 30 mark per innevånare.

Utskottet konstaterar i likhet med landskapsstyrelsen att den föreslagna reformen är avsedd att stärka den kommunala självstyrelsen och att vidga kommunernas frihet vad gäller möjligheterna att prioritera olika kommunala åtaganden. Reformen medverkar också till att öka kommunernas kostnadsmedvetenhet. Förslaget innebär vidare att det allmänna finansieringsstöd som tidigare i stöd av budgetanslag beviljats vissa kommuner i fortsättningen blir lagfäst. Ur landskapsförvaltningens synvinkel förenklas förfarandet vid utbetalande av landskapsstöd eftersom kontroll och granskning av bidragsansökningar i stort sett faller bort inom de sektorer som berörs av reformen. Samtidigt försvinner dock de möjligheter hittillsvarande stödsystem gett landskapsstyrelsen att i viss mån styra och koordinera kommunernas bidragsberättigande utgifter.

Utskottet har erfarit att de ekonomiska verkningarna av förslaget inte till alla delar kunnat överblickas. Totalt sett torde förslaget inte komma att medföra nämnvärda förändringar i de ekonomiska bidragen till de åländska kommunerna men

individuella variationer kan förekomma. Vissa av de minsta åländska kommunerna kan komma att drabbas av en minskning av bidragsbeloppen då man övergår till en generell landskapsandel baserad på antalet invånare. Detta beror bl.a. på att kommunerna måste upprätthålla en viss grundservice och -beredskap inom olika samhällssektorer, t.ex. brand- och räddningsväsendet. Utskottet har i sammanhanget noterat de utfästelser landskapsstyrelsen gjort i budgetförslaget för 1989 om att understöd enligt prövning torde komma att beviljas kommuner vars landskapsandelar som följd av det nya systemet minskar med mera än 0,15 penni per skattöre. Utskottet förutsätter att landskapsstyrelsen noggrant följer de ekonomiska verkningarna av det nu föreslagna systemet. Särskilt betydelsefull är utvecklingen inom brand- och räddningsväsendet, där utgifterna är relativt höga på grund av den nödvändiga beredskapsnivå kommunerna måste hålla. Nämda sektor utgör en väsentlig beståndsdel inom den nu föreslagna allmänna landskapsandelen.

Med hänvisning till de ovan berörda synpunkterna tillstyrker utskottet framställningen. De ändringsförslag utskottet gjort är i huvudsak av förtydligande eller språklig karaktär. Utskottet har dessutom förenhetligt ikraftträdelsebestämmelserna i de olika lagförslagen. Utskottet konstaterar samtidigt att större avvikelser i förhållande till det i riket tillämpade systemet med allmän statsandel knappast är möjliga med hänsyn till den skattefinansiella utjämningen. Landskapslagen om vissa grunder för landskapets hushållning (22/83) tillförsäkrar dessutom kommunerna rätt till bidrag enligt likartade grunder som tillämpas när motsvarande stöd av statsmedel erläggs till kommunerna.

Detaljmotivering

Landskapslagen om allmän landskapsandel och allmänt finansieringsstöd till kommuner

1 §. Ändringsförslaget är av förtydligande natur.

2 §. 1 mom. har förtydligats.

2 mom. har förtydligats i två avseenden. Dels anges att allmänt finansieringsunderstöd beviljas med tillämpning av samma bestämmelser som i riket. Dels har lagtexten kompletterats så att det klart framgår att allmänt finansieringsunderstöd är ett gemensamt begrepp för två stödformer, nämligen komplettering av skatteinkomsterna och understöd enligt prövning.

3 §. Ändringsförslaget i 2 mom. är av förtydligande natur. Dessutom föreslår utskottet att bidrag för kostnader avseende mätning och kartläggning av byggnadsplaneområde på samma sätt som i riket skulle berättiga till landskapsandel enligt tidigare bestämmelser om arbetet godkänts under år 1989.

Landskapslag om landskapsunderstöd för främjande av näringar i kommunerna

Ikraftträdelsebestämmelsen föreslås förtydligad så att de nya bestämmelserna om landskapsstöd tillämpas på kostnader som uppkommer från början av år 1989.

Landskapslag angående ändring av landskapslagen om lantbruks- och skogsämnder

1 §. Utskottet föreslår att framställningens 2 mom. av språkliga skäl förenas med gällande 1 mom. Ordalydelsen föreslås samtidigt preciserad delvis utgående från lag- och ekonomiutskottets utlåtande. Av ändringsförslaget följer att också ingressen måste ändras.

Ikraftträdelsebestämmelsen föreslås preciserad på samma sätt som i det föregående lagförslaget.

Landskapslag angående ändring av 37 och 38 §§ landskapslagen om brand- och räddningsväsendet

38 §. Lagtexten har förtydligats genom att det direkt anges att också sådana normala driftskostnader som kommun erlagt för alarmcentralen ingår i systemet med allmän landskapsandel.

Utskottet har inhämtat att kostnader över 300.000 mark enligt praxis i riket betraktas som i lagen avsedda "betydande kostnader" vilka även i fortsättningen finansieras med stöd av lagstiftningen om brand- och räddningsväsendet. Kostnader som underskrider detta belopp skall antingen anses ingå i den allmänna statsandelen eller kan i vissa fall komma att finansieras med hjälp av brandskyddsfonden.

Landskapslag angående ändring av landskapslagen om landskapsandel för underhållskostnader för gator

Utskottet föreslår att också 6 § i den ifrågavarande lagen skulle upphävas. Lagrummet innehåller hänvisningar till landskapslagen om landskapsstöd till kom-

muner (43/73) som i fortsättningen inte är relevanta. Utskottet har dessutom fäst uppmärksamhet vid att lagens 2 och 3 §§ innehåller sådana detaljerade bestämmelser som enligt utskottets uppfattning inte längre är ändamålsenliga vid övergång till ett system med allmän landskapsandel. Utskottet utgår från att landskapsstyrelsen närmare granskar saken i samband med uppföljningen av den nya lagstiftningen.

Med hänvisning till det ovan anförda får utskottet härmed vördsamt föreslå

att Landstinget måtte antaga de i framställningen ingående lagförslagen i följande lydelse:

L a n d s k a p s l a g

om allmän landskapsandel och allmänt finansieringsunderstöd till kommuner

(Ingressen lika som i framställningen).

1 §

För handhavandet av viss uppgift erhåller kommun allmän landskapsandel, om det i landskapslag anges att sådan andel skall utgå för ändamålet.

(2 mom. lika som i framställningen).

2 §

Allmän landskapsandel erläggs till kommun på samma grunder som beträffande allmän statsandel anges i lagen om allmän statsandel och allmänna finansieringsunderstöd till kommunerna (FFS 1273/88) med de undantag som anges i denna lag.

Landskapsstyrelsen kan med tillämpning av bestämmelserna i den i 1 mom. nämnda lagen bevilja kommun allmänt finansieringsunderstöd som komplettering av (uteslutm.) skatteinkomsterna samt, (uteslutm.) då kommun är i särskilt behov av stöd, som understöd enligt prövning.

3 §

(1 mom. lika som i framställningen).

Om tillämpningen av denna lag medför att kommuns ekonomi väsentligt

belastas, (uteslutn.) skall under åren 1989-1991 den omständigheten beaktas, när kommun beviljas i 2 § 2 mom. avsett understöd enligt prövning.

För kostnader som uppkommit före den 1 januari 1989 erhåller kommun ersättning i enlighet med tidigare gällande bestämmelser. Till den del kostnaderna härvid avser mätning och kartläggning av byggnadsplaneområde (uteslutn.) utgår landskapsandel enligt tidigare gällande bestämmelser om arbetet godkänts före utgången av år 1989.

L a n d s k a p s l a g
om landskapsunderstöd för främjande av näringar i kommunerna

(Ingressen lika som i framställningen).

1-2 §§

(Lika som i framställningen).

3 §

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1989, varvid landskapslagen den 24 juli 1975 om landskapsstöd för avlönande av kommunala näringsombudsmän (34/75) upphävs. Bestämmelserna i 2 § tillämpas dock från den 1 januari 1989 i stället för motsvarande bestämmelser i den upphävda lagen.

L a n d s k a p s l a g
angående ändring av landskapslagen om lantbruks- och skogsnämnder

I enlighet med landstingets beslut

upphävs 5 §, 6 § 1 mom., 8 § 2 och 3 mom. och 10 § 3 mom. landskapslagen den 19 april 1972 om lantbruks- och skogsnämnder (25/72), samt ändras lagens 1 §, 8 § 4 mom. och 10 § 2 mom. som följer:

1 §

I kommun finns en lantbruks- och skogsnämnd som handlägger frågor rörande lantbruksförvaltningen och de enskilda skogarna inom kommunen. Kommunfullmäk-

tige kan dock besluta att indra nämnden och överföra dess åligganden på annan nämnd eller kommunstyrelsen.

8 och 10 §§

(Lika som i framställningen).

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1989. Bestämmelserna i 10 § 2 mom. tillämpas dock från den 1 januari 1989.

L a n d s k a p s l a g
angående ändring av byggnadslagen för landskapet Åland

(Ingressen lika som i framställningen).

106 §

(Lika som i framställningen).

127 §

(Uteslutn.) Landskommun beviljas landskapsandel för kostnader i anledning av byggnadsrådgivning och byggnadstillsyn i enlighet med landskapslagen om allmän landskapsandel och allmänt finansieringsunderstöd till kommuner (/).

Denna lag tillämpas från den 1 januari 1989.

L a n d s k a p s l a g
angående ändring av 37 och 38 §§ landskapslagen om brand- och räddningsväsendet

(Ingressen lika som i framställningen).

37 §

Till kommun erläggs för kostnader varmed kommunen deltagit i den i 5 § avsedda alarmcentralens anläggningskostnader samt, utöver vad i 38 § stadgas, för betydande kostnader vid anskaffande av materiel som erfordras för skötseln av alarmcentralen och kommunens övriga brand- och räddningsväsende landskapsandel enligt följande procenttal:

Kommunens <u>bärkraftsklass</u>	Landskapsandel i procent
1	75
2	60
3	50
4	40
5	35
6	30
7	25
8	20
9	15
10	10

38 §

Till kommun erläggs landskapsandel för kostnader varmed kommunen deltagit i alarmcentralens driftskostnader samt för driftskostnader för kommunens brand- och räddningsväsende, med undantag av i 33 § avsedda ersättningar, i enlighet med landskapslagen om allmän landskapsandel och allmänt finansieringsunderstöd till kommuner (/).

Denna lag tillämpas från den 1 januari 1989.

L a n d s k a p s l a g

angående ändring av landskapslagen om landskapsandel för underhållskostnader för gator

I enlighet med landstingets beslut:

upphävs 4 och 6 §§ landskapslagen den 16 juli 1980 om landskapsandel för underhållskostnader för gator (46/80), samt ändras lagens 5 § som följer:

5 §

(Lika som i framställningen).

Denna lag tillämpas från den 1 januari 1989.

L a n d s k a p s l a g

om ändring av 5 § landskapslagen om fysisk och ekonomisk planering

(Ingressen lika som i framställningen.)

5 §

(Lika som i framställningen).

Denna lag tillämpas från den 1 januari 1989.

Mariehamn den 18 januari 1989

På lagutskottets vägnar:

Gunnevi Nordman
ordförande

Lars Ingmar Johansson
sekreterare

Närvarande vid ärendets avgörande behandling: ordföranden Nordman, viceordföranden Jan-Erik Lindfors, ledamöterna Christer Jansson (delvis) Karlsson och Wiklöf samt ersättaren Olofsson (delvis).

ÅLANDS LANDSTING

Till Lagutskottet

från lag- och ekonomiutskottet

Lagutskottet har i brev av den 3 januari 1989 inbegärt lag- och ekonomiutskottets yttrande över de i landskapsstyrelsens framställning nr 14/1988-89 ingående andra och tredje lagförslagen. Utskottet, som i ärendet hört lantrådet Sune Eriksson och kommundirektören Per Ekström får i anledning härav anföra följande.

Eftersom kommunernas självbestämmanderätt ökar ser utskottet med tillfredsställelse att utvecklingen av systemet med landskapsandelar på i framställningen föreslaget sätt går mot mer allmänna andelar. Genom införandet av allmänna landskapsandelar kan vissa kommuner drabbas ekonomiskt men utskottet noterar att väsentligt försämrad ekonomi kommer att beaktas under tre år då kommun beviljas allmänt finansieringsunderstöd. Enligt vad utskottet fått erfara har landskapsstyrelsen för avsikt att under en treårig övergångsperiod kompensera kommunerna så att ingen kommun skall få en sådan försämring av landskapsunderstödet på i framställningen avsedda områden, som omfattar mer än 0,15 penni per skattöre.

Lag- och ekonomiutskottet har inte tagit ställning till ikraftträdelsestadgandena eftersom samma ikraftträdelse lämpligen bör gälla för flera i framställningen gällande lagförslag.

I övrigt föreslår lag- och ekonomiutskottet inte några andra ändringar av de andra och tredje lagförslagen än att 1 § 2 mom. i Landskapslagen angående ändring av landskapslagen om lantbruks- och skogs nämnder ändras i förtydligande syfte.

Med hänvisning till ovan anförda får utskottet föreslå

att lagutskottet i sitt betänkande beaktar vad i detta yttrande anförts, samt
att 1 § 2 mom. i det tredje lagförslaget får följande lydelse: